

Memòria del MAPA DE PATRIMONI CULTURAL de MONTMANEU (Anoia)

Redacció a càrrec de:

Marta Lloret Blackburn,

Antequem SL.

Juny de 2026

Oficina de Patrimoni Cultural

Ajuntament de Montmaneu

Mapa del Patrimoni Cultural de Montmaneu (Anoia)

Marta Lloret Blackburn

Mataró, juny de 2026

SUMARI

1. PRESENTACIÓ	4
2. AGRAÏMENTS	5
3. MARC GEOGRÀFIC I HISTÒRIC	6
3.1. Medi Físic	6
3.2. Demografia i economia	7
3.3. Síntesi històrica	8
3.4. Toponímia i escut municipal.....	11
4. METODOLOGIA	11
4.1. Marc teòric.....	11
4.2. Model d'inventari	12
4.3. Programa de treball.....	13
5. RESULTATS DE L'ESTUDI.....	15
5.1. Elements fitxats i elements no fitxats	15
5.2. Patrimoni immoble.....	17
5.3. Patrimoni moble	21
5.4. Patrimoni documental.....	23
5.5. Patrimoni immaterial.....	23
5.6. Patrimoni Natural.....	25
5.7. Estat actual dels elements inventariats	25
6. BIBLIOGRAFIA	28
ANNEX 1. LLISTAT D'ELEMENTS NO FITXATS	30

CRÈDITS

Nom del projecte	Mapa del Patrimoni Cultural
Població i comarca	Montmaneu, Anoia
Promoció i finançament	Oficina del Patrimoni Cultural (Diputació de Barcelona) Ajuntament de Montmaneu
Execució	Antequem, SL
Autors	Marta Lloret Blackburn
Coordinador d'Antequem SL	Marc Bosch de Doria
Coordinador de la Diputació de Barcelona	María del Agua Cortés Elía
Ajuntament de Montmaneu	Àngel Farré (Alcalde de Montmameu)
Dates d'execució	Octubre 2025 – Juny 2026

1. PRESENTACIÓ

L'Oficina de Patrimoni Cultural (OPC) de la Diputació de Barcelona és un servei especialitzat en la cooperació i promoció del patrimoni cultural local. Dins del seu Programa Estudis i Projectes de Patrimoni Cultural, l'OPC promou l'elaboració de Mapes del Patrimoni cultural local, amb col·laboració dels municipis interessats, seguint els següents objectius:

- Recerca exhaustiva de dades sobre el patrimoni cultural del municipi.
- Valoració dels elements reconeguts.
- Adopció de mesures per a la seva protecció i conservació.
- Planificació de les accions de rendibilització social i cultural.

Aquesta memòria tècnica reflecteix el resultat dels treballs de recerca i elaboració del Mapa del Patrimoni Cultural del municipi de Montmaneu (Anoia). L'estudi ha estat encarregat a l'empresa de serveis de patrimoni cultural ANTEQUEM, S.L, com a resultat de l'adjudicació del contracte derivat de l'Acord Marc de serveis de data 16/9/2024, sorgit a partir de la sol·licitud efectuada per l'Ajuntament de Montmaneu en el marc de la convocatòria del Catàleg de Serveis de la Diputació de Barcelona de l'any 2024.

La realització del treball ha estat executada per Marta Lloret, entre els mesos de octubre de 2025 i juny de 2026, amb la coordinació de Marc Bosch de Doria.

Vista de la Panadella des del Castellot

2. AGRAÏMENTS

Aquest treball no s'hauria pogut realitzar sense l'inestimable ajut d'un seguit de persones i institucions a qui volem agrair enèrgicament la seva col·laboració. En primer lloc volem agrair la col·laboració del personal de l'Ajuntament de Montmaneu pel seu interès i les gestions facilitades, en especial a l'alcalde Àngel Farré, així com als tècnics de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona que han supervisat el treball.

Quan hem necessitat fer una consulta en un arxiu, biblioteca, museu o centre oficial o privat, ens hem trobat una sèrie de persones que ens han atès molt professionalment. El nostre agraïment també és pels veïns de Montmaneu que ens han acompanyat i ens han obert tan amablement les portes de casa seva.

Nucli de Montmaneu

3. MARC GEOGRÀFIC I HISTÒRIC

3.1. Medi Físic

El municipi de Montmaneu està situat a l'extrem de ponent de la comarca de l'Anoia, al límit amb la Segarra i la província de Lleida. El seu terme té una extensió de 13,62 km², i limita a llevant amb Argençola, a migdia i ponent amb Sant Antolí i Vilanova i a tramuntana amb Sant Guim de Freixenet.

A nivell geomorfològic, Montmaneu està situat entre els altiplans de Calaf i la Panadella, que estan formats per materials sedimentaris de l'Oligocè i tenen una altitud de fins a 800 metres; i la Punta de Montmaneu, un tossal que actua de mirador de la depressió central. A la part dels altiplans de la Segarra i l'Anoia, hi ha la conca de recepció principal del riu Anoia, entre les que hi ha l'aigua procedent de la font de Mussa de Montmaneu.

Nucli de Montmaneu. Font: Ajuntament de Montmaneu

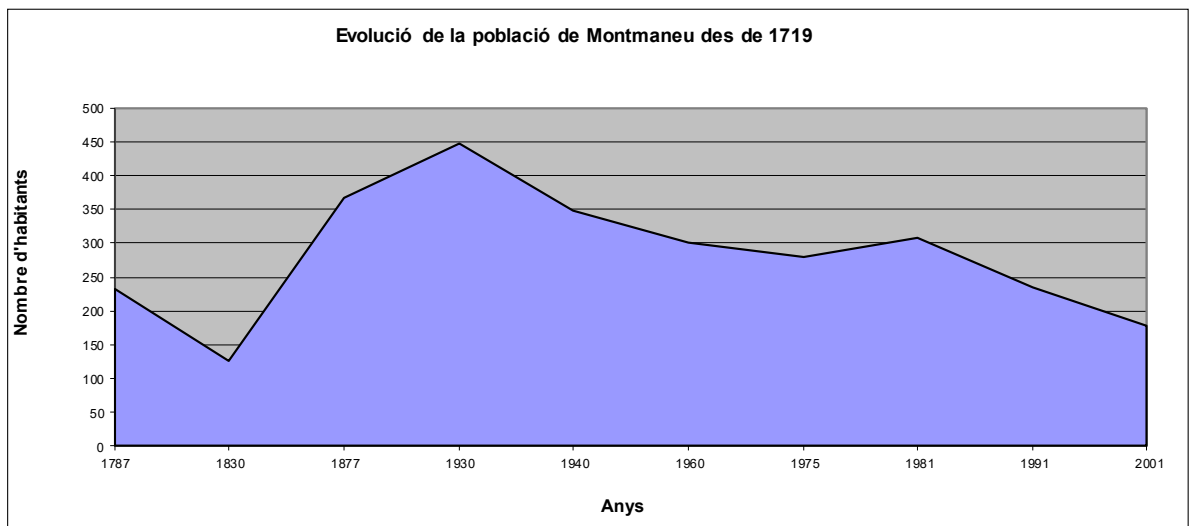
El municipi es situa entre camps de cereal i és eminentment de boscos de tipus mediterrani, de pins, roures i carrasques. Aquest entorn, definit per un paisatge en forma de mosaic on s'alternen les clapes forestals amb les grans extensions agrícoles de secà, crea un ecosistema de transició d'un gran valor ecològic, on la flora i la fauna s'han hagut d'adaptar al rigorós clima de l'Alta Segarra, amb la particularitat que una part del terme municipal es troba integrada dins de l'espai natural protegit de Carbasí.

El clima de Montmaneu és de tipus mediterrani de muntanya mitja, que es caracteritza per estius càlids i hiverns especialment llargs, freds i marcats per glaçades freqüents. El règim pluviomètric presenta una clara estacionalitat, ja que les pluges es concentren durant la

primavera i la tardor, mentre que a l'estiu són escasses. Així mateix, a causa de la notable altitud i la seva situació estratègica a l'Alta Segarra, la presència de la boira és un fenomen molt habitual i persistent, el qual defineix de manera directa el paisatge i el dia a dia del municipi.

3.2. Demografia i economia

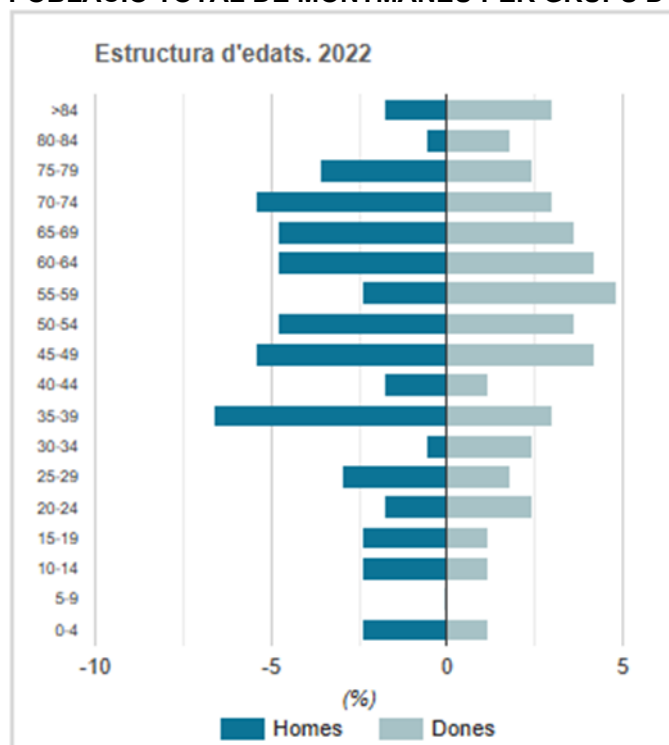
Des de l'època medieval, la població de Montmaneu estava concentrada en els dos veïnats de Montmaneu i de la Panadella, construïts a peu del camí ral, així com per algun mas aïllat. En el fogatge de 1365 tenia 36 focs de jurisdicció reial, és a dir, llars o famílies. Entre els segles XV i XVI va arribar a tenir només 23 focs. Al segle XVIII hi va haver una recuperació de la població, amb un total de 233 habitants l'any 1787. El 1830 hi havia una davallada important, amb només 126 habitants, però al cap d'uns anys, el 1877 n'hi havia 367. Des d'aleshores, la població es va mantenir fins a arribar al seu màxim el 1930, quan va arribar a 448 habitants. La guerra civil va marcar una dinàmica de pèrdua de població progressiva, arribant als 178 habitants l'any 2001. Actualment, l'any 2025, té una població de 182 habitants.

Font: Ajuntament de Montmaneu

Per sectors de població, les estadístiques dels darrers anys reflecteixen una dinàmica similar a la societat en general del nostre país, en què predomina la població adulta entre els 30 i els 75 anys, majoritàriament homes. Els infants i joves (0-25 anys) i els majors de 85 anys són els menys nombrosos.

POBLACIÓ TOTAL DE MONTMANEU PER GRUPS D'EDAT DE L'ANY 2022

Font: Hermes de la Diputació de Barcelona

Tradicionalment, les principals activitats econòmiques desenvolupades a Montmaneu han estat l'agricultura i la ramaderia, on encara s'hi mantenen els cultius de secà i les granges d'aviram i porc. La indústria ha estat testimonial al municipi, malgrat que al segle XVIII hi trobem censats dos telers de cànem. El sector que hi ha estat molt important des de l'època medieval és el de serveis, per tractar-se d'un punt de parada amb un trànsit constant de viatgers i transportistes. Així, des de fa segles, hi havia hostals i fondes i artesans que atendien aquests viatjants. Aquesta activitat és encara avui important, especialment al sector de la Panadella, que concentra la gasolinera, hotels i restaurants.

La situació estratègica de Montmaneu a peu de l'antic camí ral de Barcelona a Lleida el fan un municipi que sempre ha estat molt ben comunicat a nivell terrestre. Tot i la modificació del traçat per fora del poble, l'enllaç cap a l'autovia és molt proper al nucli, que posteriorment va passar a ser la carretera nacional i fa poc l'autovia A-2. Encara que el seu traçat ja no passi per dins els nuclis, segueix essent un punt d'aturada de viatjants. pel que des d'antic ha estat una població molt ben comunicada a nivell terrestre.

3.3. Síntesi històrica

La història del municipi de Montmaneu està intrínsecament lligada a la seva situació geogràfica estratègica i al traçat de l'antic camí ral que comunicava Barcelona amb Lleida i Madrid, una ruta que ha modelat la seva identitat des dels orígens fins als nostres dies. Els primers vestigis documentals que ens parlen de l'organització d'aquest territori es remunten al segle XI, moment en què el nucli original de Montmaneu va créixer a l'empar d'un castell que controlava el pas de la ruta. Vinculada a aquest mateix espai defensiu, la primera referència a l'església de Santa Maria data de l'any 1065, quan el castell d'Òdena, Alemany Onofred, va deixar una copa de plata per a la confecció d'un calze. Aquest temple va anar guanyant rellevància fins que l'any 1154 va assumir les funcions parroquials que fins aleshores ostentava l'església de Sant Miquel, situada a la mateixa fortalesa. Al voltant del terme, altres punts fortificats protegien la zona; és el cas del castell de Riquer, documentat l'any 1103 en el testament de Pere Bremond,

Mapa del Patrimoni Cultural

Montmaneu (Anoia)

senyor de l'indret, on consta el jurament sobre l'altar de Santa Maria del Castell. Així mateix, l'origen del nucli de la Panadella s'arrela en aquesta època medieval, ja que la seva fortalesa s'esmenta l'any 1242 en una donació de Guillem de Pujalt al monestir de Santes Creus. Amb el pas dels segles, la jurisdicció d'aquestes terres va anar canviant de mans. Al segle XIV, el terme de Montmaneu, que aleshores comptava amb 36 focs, i el de la Panadella van passar a dependre de la jurisdicció reial. Per la seva banda, el castell de Riquer va viure una sort diferent: a mans de Montserrat de Riquer durant el segle XIV, qui va fer diverses donacions al priorat de Sant Jordi de Riquer de l'orde militar de Sant Jordi d'Alfama, va acabar sent comprat l'any 1536 pel monestir de Santa Maria de Montserrat al llavors senyor del lloc, Janot de Vilallonga. Aquesta etapa medieval de conflictes i fronteres va deixar una empremta profunda en el paisatge, culminant amb la destrucció del castell de Montmaneu al segle XV com a conseqüència de la guerra contra Joan II.

Restes del castell de Riquer

Superada l'època dels grans conflictes feudals, el municipi es va consolidar com un punt de parada obligatori per on transitaven viatgers, comerciants i traginers. Tant el nucli de Montmaneu com el de la Panadella, on al segle XVII ja hi constaven set cases, es van abocar a l'activitat hostalera per oferir repòs i aixopluc a aquells que s'enfrontaven a un tram de camí ral especialment difícil, tortuós i on era freqüent quedar-se encallat. Com a resposta a les penalitats del viatge, a la Panadella s'hi va construir el santuari de la Mare de Déu del Bon Viatge i als afores de Montmaneu es va construir el santuari de la Mare de Déu de la Creu, on els viatgers demanaven protecció pel seu viatge. L'explotació d'aquests hostals era un pilar econòmic tan important que l'any 1728 l'Ajuntament de Montmaneu ja disposava d'autorització reial per gestionar-los, destacant establiments com el de la Parada i el de l'Urgell. Paral·lelament, la vida comunitària i religiosa continuava girant entorn de l'església parroquial de Santa Maria, la qual apareix esmentada de forma regular en les successives visites pastorals registrades al llarg dels segles, com les de 1331, 1357 o 1425, i que va patir diverses modificacions arquitectòniques, essent les del segle XVII les més visibles.

El segle XIX va portar canvis profunds en l'urbanisme i la història local quan, a mitjans de segle, el camí ral va modificar el seu traçat i va deixar de coincidir amb el carrer Major de Montmaneu, tot i que a la Panadella es va mantenir. Aquest desplaçament va comportar el tancament dels històrics hostals del poble, però, paradoxalment, es va iniciar un creixement urbà que es va prolongar fins al primer terç del segle XX i que va suposar el moment més àlgid de Montmaneu a nivell demogràfic. En el dia a dia de la població, la font de Mussa va esdevenir un element cabdal per al veïnat, recordada especialment per la gran sequera de l'any 1818 quan gent de tota la contrada hi acudia per ser de les poques que mantenia l'aigua, utilitzant-se el seu camí i el seu safareig per fer la bugada fins que es va construir el safareig municipal al poble. D'altra banda, la Panadella es va convertir en un escenari bèl·lic i estratègic de primer ordre durant les Guerres Carlines. En la Primera Guerra Carlina, el general Tristany hi va fer afusellar 276 soldats isabelins; més tard, en el context de la Segona Guerra Carlina, es va accelerar la construcció d'una torre de telegrafia òptica militar aprofitant precisament les restes de l'antiga fortificació medieval. Aquesta torre, que formava part de la línia militar que unia el castell de Montjuïc de Barcelona amb Lleida, disposava d'una petita guarnició per a la seva defensa fins que l'any 1862 la xarxa va ser desmantellada i entregada a l'ajuntament.

Torre de la Panadella

Ja al segle XX, la Guerra Civil va portar la destrucció de l'església de Santa Maria, com també de les imatges i del seu valuós arxiu parroquial. Passada la guerra, la modernització dels transports i l'increment del trànsit rodat per la carretera van transformar novament la Panadella, propiciant la implantació d'una gasolinera i la construcció, l'any 1949, d'un primer alberg que amb el temps esdevindria el notable Hotel Bayona, mantenint viva la seva essència de punt de parada malgrat els posteriors desviaments de la carretera. Aquest dinamisme va provocar també la renovació dels seus espais religiosos, com la substitució de l'antic santuari de la Panadella per una nova capella bastida l'any 1975.

3.4. Toponímia i escut municipal

A Montmaneu hi ha diversos topònims d'origen molt antic que han arribat als nostres dies. El nom Montmaneu consta ja en documents del segle XI com a *Monte Maneu* i *Monte Meneu*, que significaria “muntanya” i un nom d'origen incert. És un dels topònims que segons l'obra *Onomasticon Cataloniae* de Joan Coromines, té un origen germànic. També ho és el topònim Riquer, documentat des de l'any 1176 i que dona nom a un antic priorat. El nom Panadella també és d'origen medieval.

L'escut de Montmaneu porta el següent blasonament: escut caironat de quatre pals, amb un mont de sable movent de la punta somat d'un món d'atzur creuat i cintrat d'argent. Com a timbre, té una corona mural de poble¹.

Escut actual de Montmaneu

4. METODOLOGIA

4.1. Marc teòric

La finalitat d'aquest treball és la recopilació exhaustiva dels elements del patrimoni cultural i natural del municipi de Montmaneu. L'eix bàsic de treball és l'inventari de tots els elements susceptibles de ser reconeguts com a rellevants o singulars de la població pels seus valors històrics, artístics, simbòlics o identitaris, a partir d'una tipologia concreta que permet englobar-hi totes les accepcions reconegudes. De cada element es fa una fitxa amb totes les dades que s'hagin pogut recopilar d'aquell bé cultural, ja sigui a través de la documentació bibliogràfica, a través d'arxius o d'informació oral. Amb l'inventari fet i les dades recollides es poden fer les pertinents classificacions, anàlisi i estudis estadístics, a fi i efecte de fer-ne una valoració, tant a nivell individual de cada bé com global.

Es tracta de facilitar a l'ajuntament i als ciutadans una eina de coneixement de la globalitat del seu patrimoni i un instrument que permeti d'establir mesures per a la seva protecció i conservació; el seu accés públic; la planificació de la seva rendibilització social; l'elaboració de programes de difusió (com per exemple programes didàctics i turístics, publicacions, jornades

¹ https://ca.wikipedia.org/wiki/Escut_de_Montmaneu

de debat o conferències); la presa de decisions en el planejament urbanístic; i la planificació de la senyalització, entre d'altres mesures.

Però es tracta d'un element viu, un instrument que pot créixer o disminuir. S'hi podran afegir més endavant nous elements si es considera oportú o perquè apareguin nous elements, desconeguts en el moment de la realització del treball (nous jaciments arqueològics, donacions de col·leccions, etc.). O se'n poden treure per motius diversos, com la seva destrucció (natural o antròpica). Amb aquestes premisses, cal considerar el Mapa de Patrimoni Cultural com una eina dinàmica i activa.

S'ha de tenir present, però, que no es tracta d'un treball de recerca pura i estricta. No s'ha pretès fer una història de Montmaneu, ni fer un anàlisi de l'evolució del municipi, ni un estudi estadístic. No hi ha el plantejament d'una hipòtesi, ni s'han fixat uns objectius científics. Per tant no hi ha unes conclusions, ja que no es tracta d'un element clos, sinó viu, com hem dit abans. Tampoc és un catàleg del patrimoni o de béns, amb una normativa associada de protecció. Per tant, no té capacitat legal ni normativa. És una base de dades, que recull tot el patrimoni existent en el municipi, a partir de la qual es poden gestionar diverses accions; però sempre com a punt d'inici.

4.2. Model d'inventari

El mapa del patrimoni local contempla cinc àmbits temàtics i diversos tipus d'elements. El patrimoni inclòs en el treball s'estructura amb la següent tipologia:

1.-Patrimoni immoble	1.1- Edificis
	1.2- Conjunts arquitectònics
	1.3- Elements arquitectònics
	1.4- Jaciments arqueològics
	1.5- Obra civil
2.-Patrimoni moble	2.1- Elements urbans
	2.2- Objectes
	2.3- Col·leccions
3.- Patrimoni documental	3.1- Fons d'imatges
	3.2- Fons documental
	3.3- Fons bibliogràfic
4.-Patrimoni immaterial	4.1- Manifestacions festives
	4.2- Tècniques artesanals
	4.3- Tradició oral
	4.4- Música i dansa
	4.5. Costumari
5.-Patrimoni natural	5.1- Zones d'interès natural
	5.2- Espècimens botànics singulars
	5.3-Jaciments paleontològics

S'ha utilitzat el model de fitxa establert per l'Oficina del Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona allotjada a la web <https://patrimonicultural.diba.cat/>, que comprèn els següents camps d'informació: Ubicació: Comarca, Lloc/Adreça, Emplaçament, Coordenades; Classificació: Número de Fitxa, Àmbit, Tipologia, Estil / Època, Segle, Estat de conservació, Protecció, Tipus de protecció, Observacions protecció, Data aprovació, Numero inventari Generalitat i altres inventaris, Accés, Ús actual, Titularitat, Titular, Fitxes associades, Autoria de la fitxa, Data de registre de la fitxa; Descripció; Observacions; Història; Bibliografia i Enllaços d'interès.

4.3. Programa de treball

Fase 1. Documentació prèvia

El treball es va iniciar amb la recerca documental en arxius, biblioteques i serveis oficials on hi ha informació referent al patrimoni cultural. Com a punt de partida es va consultar l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya (IPA) i l'Inventari del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de Catalunya (CCAA), l'Inventari del Patrimoni Industrial de Catalunya (IPIIC), l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya (IPEC), l'Inventari d'Arbres Monumentals de la Generalitat de Catalunya, l'Inventari d'Espais d'Interès Geològic de Catalunya, l'Inventari de Zones Húmedes de Catalunya i l'inventari de camins ramaders. Aquesta relació de béns s'ha ampliat amb el document que es va fer l'any 2008 per al Catàleg de béns del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM) de Montmaneu.

També s'ha consultat l'Arxiu Comarcal de l'Anoia, l'Arxiu de la Corona d'Aragó; l'Arxiu Nacional de Catalunya i l'Arxiu municipal de Montmaneu.

Pel que fa a la planimetria emprada, s'ha utilitzat els mapes virtuals de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, de Montmaneu: topogràfic de 1:50.000; topogràfic de 1:25.000; topogràfic de 1:5.000; ortofotomatge de 1:5.000, ortofotomatge de 1:25.000. També s'ha consultat la planimetria del SITMUN de la Diputació de Barcelona i s'ha realitzat el treball de camp amb l'aplicació Orux Maps.

Fase 2. Treball de camp

La tasca més ingent d'aquesta fase ha estat la del treball de camp, cercant, localitzant i visitant els edificis, les fonts, les masies i tot aquell patrimoni immoble, moble i natural que després es va incorporar al Mapa. Hem comptat amb la col·laboració d'alguns experts locals i veïns que han facilitat la nostra feina acompanyant-nos a visitar els elements i contactant amb els propietaris perquè ens obrin les portes. Durant el treball de camp s'ha anotat tota la informació possible per la descripció dels elements de patrimoni, segons el model de fitxa establert i s'han situat topogràficament amb un aparell de GPS, en cas que el bé no estigués referenciat a la planimetria de l'Institut Cartogràfic de Catalunya. D'altra banda, s'han fotografiat en format digital els elements que han estat localitzats. Excepcionalment no s'ha pogut obtenir fotografies d'alguns elements per problemes amb l'accés o per tractar-se d'esdeveniments organitzats durant el curs de l'any i s'han utilitzat les fotografies cedides per l'Ajuntament.

Barraca de la zona de Mussa

Fase 3. Treball de gabinet

La darrera fase del treball ha consistit en la redacció de les fitxes i de la memòria a partir de la informació documental i la informació obtinguda del treball de camp, tant gràfica com escrita o oral. Finalment, s'ha fet una anàlisi i un diagnòstic concret de la rellevància, tipologia, potencialitat i possibilitats del patrimoni cultural de Montmaneu.

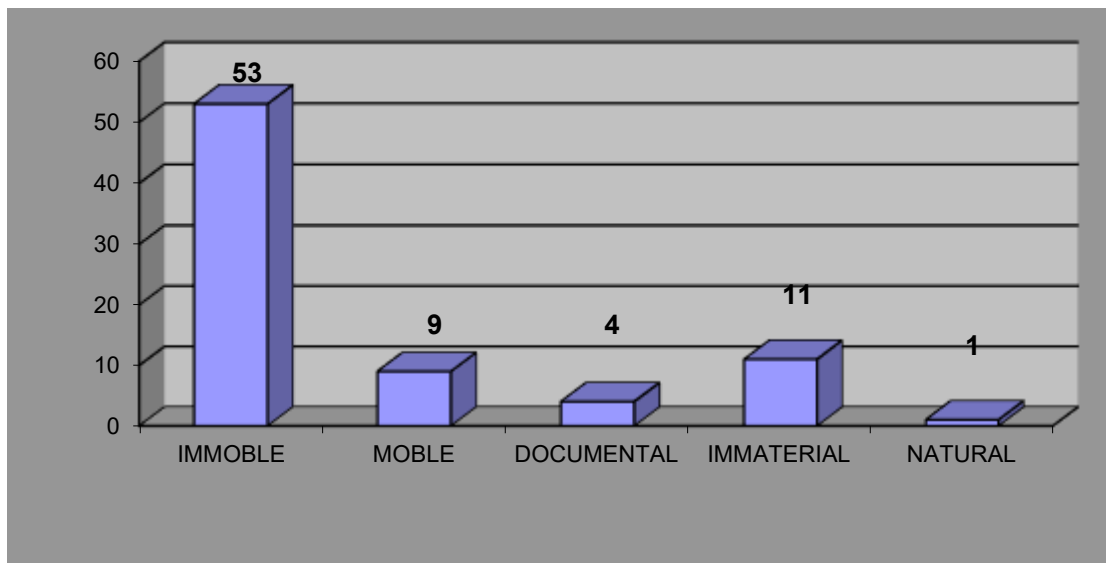
5. RESULTATS DE L'ESTUDI

5.1. Elements fitxats i elements no fitxats

S'han fitxat un total de 79 elements del patrimoni cultural de Montmaneu. En destaquen, per la quantitat de fitxes, els elements de patrimoni immoble, especialment els edificis. És menys nombrós el patrimoni documental, natural, immaterial i moble. Cal tenir en compte que hi ha alguns béns, com elements arquitectònics, elements mobles o petites construccions, que s'han inclòs, en la fitxa genèrica corresponent a altres elements immobles.

Mapa del Patrimoni Cultural
Montmaneu (Anoia)

Àmbits / Tipologies		Codi	Nombre	%	Nombre	%
			Àmbits		Tipologies	
PATRIMONI IMMOBLE			54	68%		100%
Edificis		1.1			37	69%
		1.2			2	4%
Conjunts arquitectònics						
		1.3			9	17%
Elements arquitectònics						
		1.4			3	6%
Jaciments arqueològics						
Obra civil		1.5			3	6%
PATRIMONI MOBLE			9	11%		100%
		2.1			5	56%
Elements urbans						
Objectes		2.2			3	33%
Col·leccions		2.3			1	11%
PATRIMONI DOCUMENTAL			4	5%		100%
		3.1			2	50%
Fons d'imatges						
		3.2			2	50%
Fons documentals						
		3.3			0	0%
Fons bibliogràfics						
PATRIMONI IMMATERIAL			11	14%		100%
		4.1			4	36%
Manifestacions festives						
		4.2			0	0%
Tècniques artesanals						
Tradició oral		4.3			4	36%
		4.4			3	27%
Música i dansa						
Costumari		4.5			0	0%
PATRIMONI NATURAL			1	1%		100%
		5.1			1	100%
Zones d'interès						
		5.3			0	
Jaciment paleontològic						
		5.2			0	0%
Espècimens botànics						
TOTALS			79	100%	79	

Elements inventariats per àmbits

D'altra banda, en la realització del Mapa s'ha descartat fer la fitxa d'altres elements de patrimoni poc representatius perquè amb el temps han perdut algun dels seus valors originals, o perquè s'han destruït. Aquests elements també s'han inclòs en el llistat d'elements no fitxats, ja que malgrat que en puguem tenir alguna referència bibliogràfica o oral, no s'han localitzat, no s'hi ha pogut accedir o bé les notícies són massa vagues. Els béns del llistat d'elements no fitxats (veure annex 4) podran ser inclosos a la base de dades en futures revisions o actualitzacions del mapa, si es considera oportú.

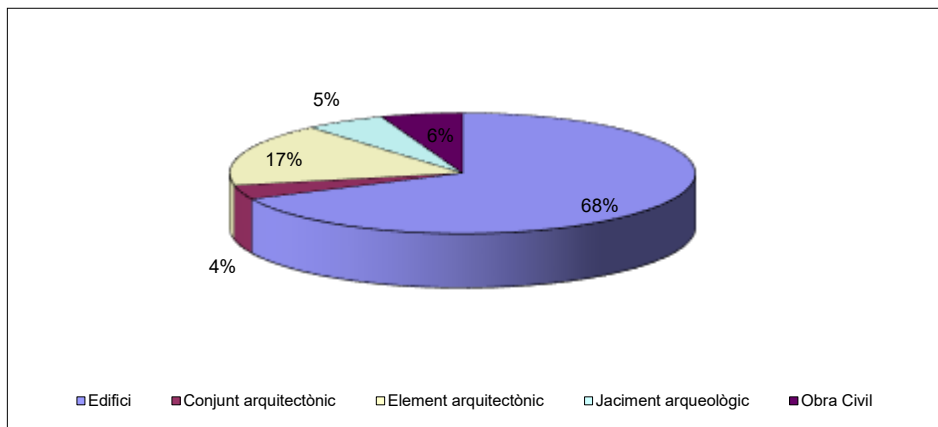
5.2. Patrimoni immoble

Com s'ha indicat anteriorment, en la selecció dels elements fitxats de patrimoni immoble, s'ha partit dels inventaris del patrimoni arquitectònic i arqueològic de la Generalitat de Catalunya, així com del Catàleg de béns protegits del POUM de Montmaneu del 2008, a més del buidatge bibliogràfic. Durant el treball de camp s'han detectat elements dels quals no teníem coneixement prèviament, alguns dels quals han passat a formar part del Mapa de Patrimoni o d'altres s'han inclòs en el llistat d'elements no fitxats. És el cas de bona part dels edificis inventariats s'han considerat d'interès històric, arquitectònic i/o social.

En termes generals, el patrimoni immoble documentat és el reflex del desenvolupament urbà de la seva població i de les activitats econòmiques que s'hi ha desenvolupat. D'una banda, el nucli de Montmaneu va començar a configurar-se durant el període medieval, consolidant-se en època moderna amb cases d'obra popular.

Mapa del Patrimoni Cultural

Montmaneu (Anoia)

Percentatge de Patrimoni Immoble per tipologies.

Seguint el Plec de Prescripcions Tècniques de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, el patrimoni immoble s'ha classificat en cinc tipologies:

- Edifici: tipologia entesa com a construcció unitària, tant formal com volumètricament.
- Conjunt arquitectònic: format per l'agrupació física de diferents edificis i elements arquitectònics, que es poden entendre solidàriament pels seus valors formals i volumètrics.
- Element arquitectònic: part d'un conjunt o d'un edifici que per sí mateix té prou valors com per destacar-lo.
- Jaciments: restes o vestigis del passat de qualsevol tipus i cronologia. Inclou estructures en estat de ruïna.
- Obra civil: obres d'enginyeria de caràcter públic o comunal.

Edificis

Dins d'aquesta tipologia, s'han inventariat un total de trenta sis elements. Entre el patrimoni arquitectònic conservat hem de destacar la torre de la Panadella i el castell de Riquer. També hi trobem el patrimoni immoble religiós com són l'església parroquial de Santa Maria, el Santuari de la Mare de Déu de la Creu i el Santuari de la Mare de Déu del Bon Viatge. Al nucli de Montmaneu i la Panadella hi queden edificis que conserven part de l'estructura medieval i moderna, com són les cases de Cal Pagès, Ca la Maria, Cal Vila, Cal Riba o l'Hostal Vell, entre d'altres. No menys importants són les masies del terme, com són Cal Gassol, Cal Cintoi o Cal Patró, entre d'altres. També s'han inclòs les barraques de vinya i el corral dit el Corralot.

Santuari de la Mare de Déu de la Creu

Conjunts arquitectònics

Com a conjunt arquitectònic s'han inventariat dos elements, que es corresponen amb els dos nuclis antics del terme, el de Montmaneu i el de la Panadella, tots dos d'origen medieval.

Nucli de la Panadella

Elements arquitectònics

Entre els elements arquitectònics, s'han inclòs a l'inventari nou elements. Corresponen a construccions de menor entitat que els edificis. D'una banda, s'han fitxat fonts amb estructura construïda i safareigs, com són els de Mussa, de Can Bayona i el municipal, a més de les fonts Josepa, del Prat i de la Panadella. En el context urbà, s'ha inventariat el portal de la plaça

Mapa del Patrimoni Cultural

Montmaneu (Anoia)

Major número 3 de Montmaneu, que és el que es conserva de l'edifici antic. També s'han inclòs la creu de la Mare de Déu de la Creu i l'era de Cal Lluís.

Font i safareig de Mussa

Jaciments arqueològics

Dins d'aquesta tipologia, s'han documentat un total de tres jaciments arqueològics, dels quals només un dels quals està documentat. Els altres dos són Naris, les restes d'un poblat, i la sagrera de l'església parroquial de Santa Maria.

Riquer

Obra civil

Dins d'aquesta tipologia s'han fitxat tres elements corresponents a obres d'enginyeria. D'una banda s'han inventariat els dos camins antics del poble, com són el camí ral, a partir del qual es

va constituir el nucli, i el camí de Mussa, que anava del poble de Montmaneu a la font i safareig. També s'ha inventariat el radar meteorològic de la Creu del Vent.

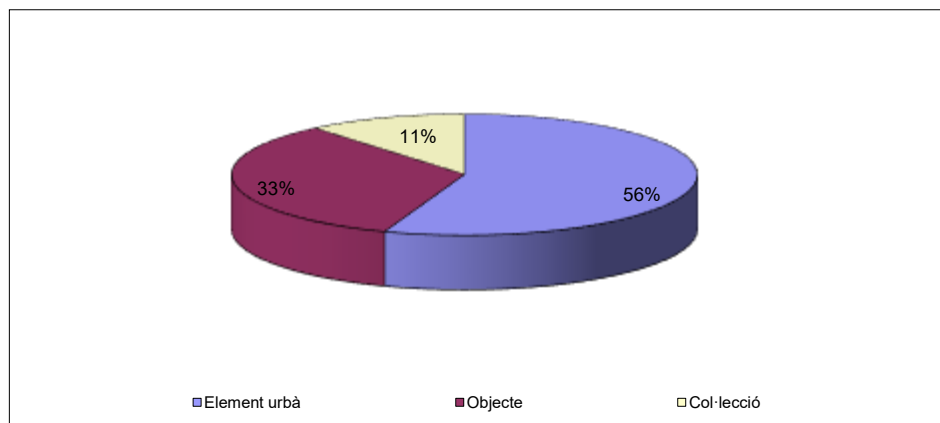
Radar meteorològic de la Creu del Vent

5.3. Patrimoni moble

Dins l'àmbit de patrimoni moble, els elements es classifiquen en tres tipologies:

- Element urbà: monuments, escultures o elements commemoratius situats a la via pública.
- Objectes: elements singulars.
- Col·leccions: sèries coherents d'objectes, integrats com a fons d'un museu o bé de caràcter privat.

En aquest àmbit hem pogut classificar nou elements del patrimoni de Montmaneu que s'adaptin a les tres tipologies de patrimoni moble: elements urbans, objectes o col·leccions.

Percentatge de Patrimoni Moble per tipologies

Elements urbans

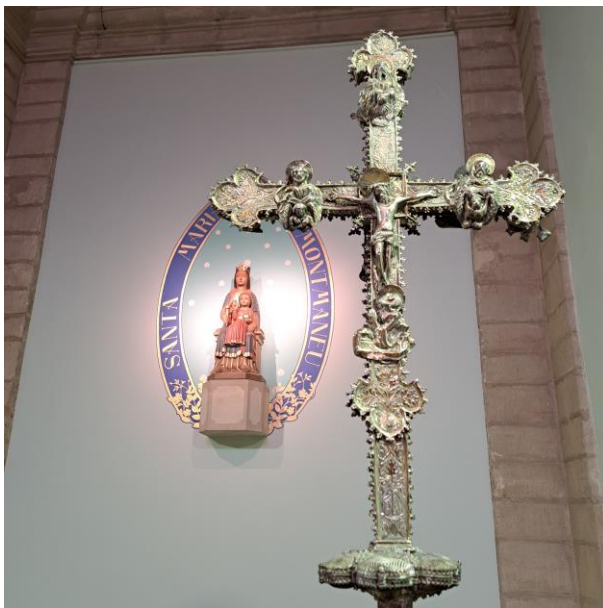
Entre els elements urbans inventariats, hi trobem d'una banda les fonts urbanes de Montmaneu, que són les de la pista esportiva, la del parc infantil del costat de l'església i la de la festa de la caldera. També s'han fixat el monument a la Vellesa i la de Sant Cristòfol, aquesta darrera situada al pàrquing de l'Hotel Bayona de la Panadella.

Monument a la vellesa i font de la festa de la caldera

Objectes

Dins d'aquesta tipologia hi trobem béns de tipus religiós, tots ells situats dins l'església parroquial de Santa Maria de Montmaneu. Es corresponen amb la pica baptismal renaixentista, l'antic rellotge i la creu processional barroca.

Creu processional de Santa Maria

5.4. Patrimoni documental

En l'àmbit de patrimoni documental els elements es classifiquen en tres tipologies:

- Fons d'imatges: imatges que formen part d'un fons o una col·lecció.
- Fons documentals: documents antics que formen part d'un arxiu o col·lecció.
- Fons bibliogràfics: edicions antigues que formen part d'una biblioteca o col·lecció.

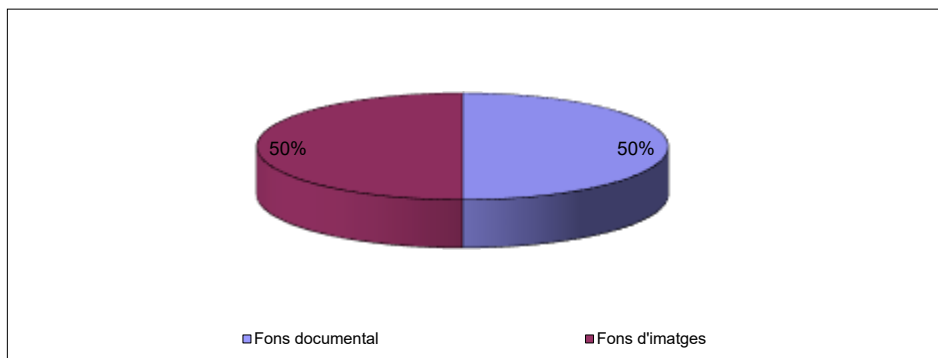
En aquest àmbit hem localitzat diversos elements del patrimoni de Montmaneu que formen part de la tipologia Fons d'imatges i Fons documentals. No s'ha localitzat cap Fons bibliogràfic.

Fons d'imatges

Entre els fons d'imatges inventariats a la localitat, hi trobem el fons fotogràfic de l'arxiu municipal i el fons fotogràfic de Montmaneu a l'Arxiu Comarcal de l'Anoia.

Fons documental

S'han inventariat dos fons documentals, que es correspon amb el fons de l'arxiu municipal de Montmaneu, que es troba dipositat al mateix ajuntament, i el fons documental de Montmaneu a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

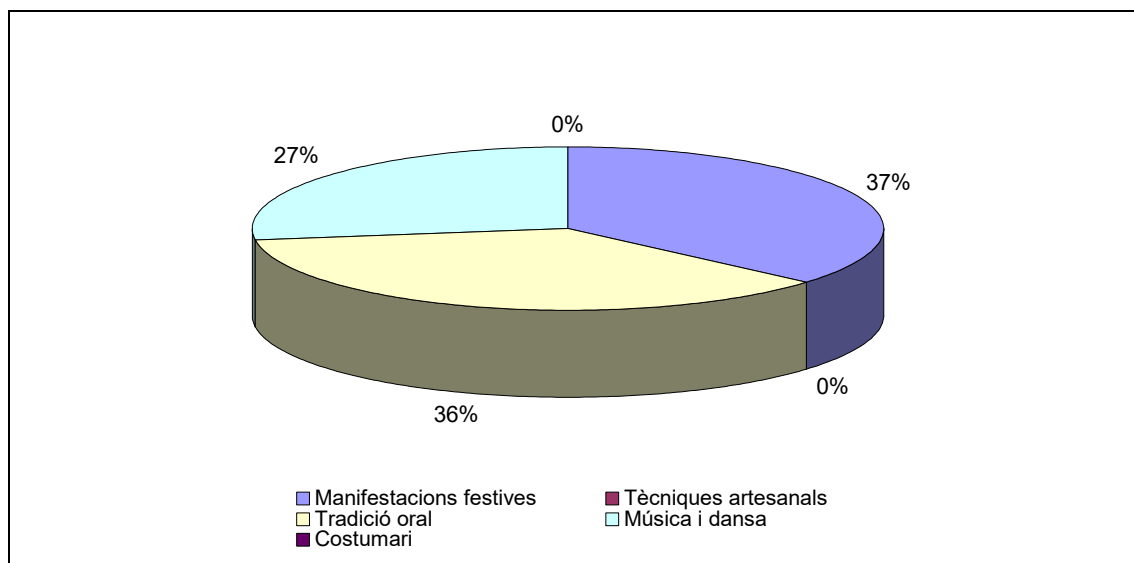
Percentatge de Patrimoni documental per tipologies

5.5. Patrimoni immaterial

En l'àmbit de patrimoni immaterial els elements es classifiquen en cinc tipologies:

- Manifestació festiva: festes populars locals més arrelades al territori.
- Tècniques artesanals: manifestacions singulars de la localitat relacionades amb activitats tradicionals, oficis, gastronomia...
- Tradició oral: referències de transmissió oral relacionades amb els llocs o elements locals.
- Música i dansa: manifestacions musicals tradicionals.
- Costumari: maneres de fer i costums pròpies de la localitat.

El patrimoni immaterial inventariat es pot quantificar en onze elements patrimonials.

Percentatge de Patrimoni Immaterial per tipologies

Manifestacions festives

Entre els quatre béns relacionats amb el cicle festiu, trobem la destacada Festa de la Caldera, una festa d'arrels molt antigues i que gaudeix de gran popularitat a tota la contrada. Igualment destacada és la Festa Major de Montmaneu, que es celebra a principi de setembre. Finalment, s'han inclòs l'aplec de la Mare de Déu del Bon Viatge i la caminada d'Igualada a Montmaneu.

Festa de la caldera

Tradició oral

Dins d'aquesta tipologia s'han inclòs dues llegendes o tradicions, tant de la trobada de la Mare de Déu de la Creu i la de la font de Mussa. També s'han inclòs dues dites relacionades amb el poble.

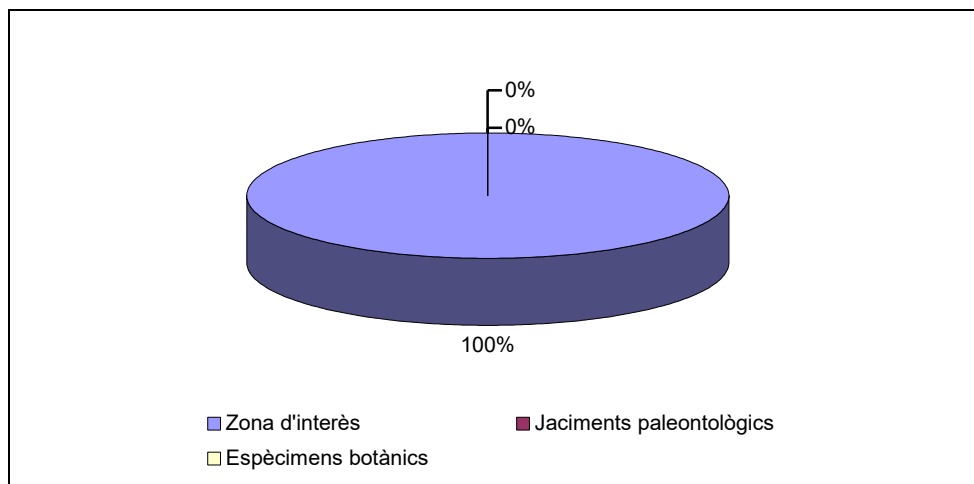
Música i Dansa

Dins de la tipologia de música i dansa s'han inclòs els tres goigs de la localitat: els de la Mare de Déu de la Creu, els de la Mare de Déu del Bon Viatge i els de Sant Jordi de Riquer.

5.6. Patrimoni Natural

En l'àmbit de patrimoni natural els elements es classifiquen en tres tipologies:

- Zona d'interès: zones amb un valor ecològic, paisatgístic, zoològic, botànic...
- Espècimen botànic: elements botànics singulars
- Jaciments paleontològics

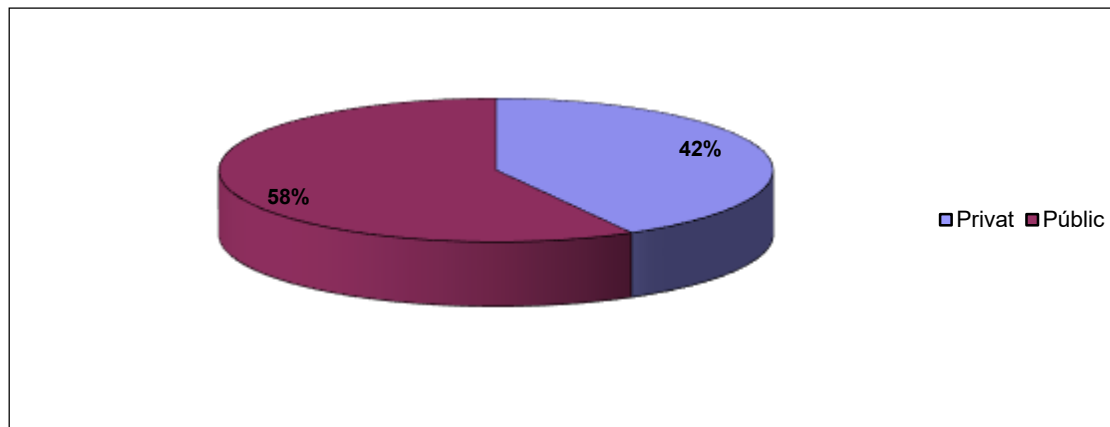
Percentatge de Patrimoni Natural per tipologies

El patrimoni natural inventariat es pot quantificar en un sol element corresponent a una zona d'interès. En concret, es tracta de l'Espai Natural PEIN Carbasí, una part del qual es troba en terme de Montmaneu.

5.7. Estat actual dels elements inventariats

Titularitat

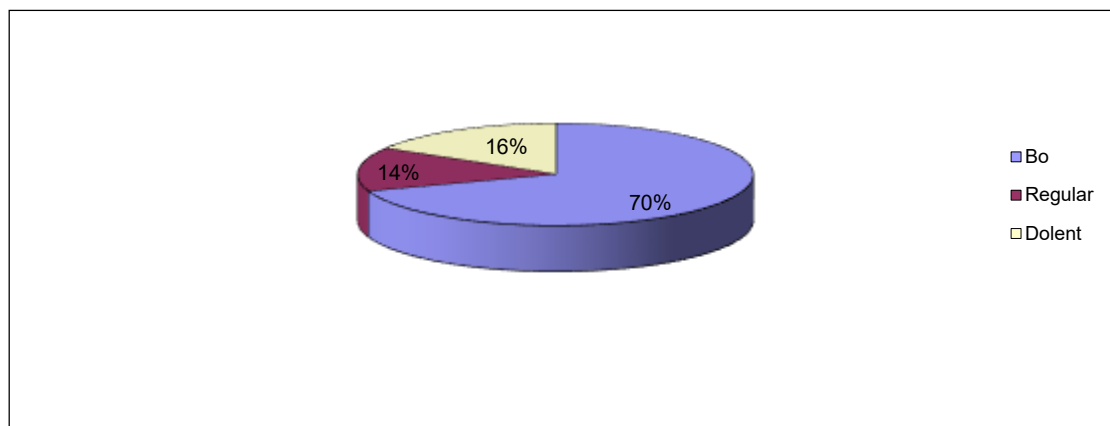
La titularitat dels elements fixats són majoritàriament de caràcter privat, tot i que és força significativa la quantitat d'elements públics, que són majoritàriament elements urbans i el patrimoni immaterial.

Percentatges de la titularitat dels béns

Estat de conservació

La majoria del patrimoni cultural de Montmaneu es troba en bon estat, amb un 69% dels elements que es troben ben conservats. Aquesta valoració està relacionada amb la voluntat tant de l'Ajuntament com dels habitants de Montmaneu de preservar el seu patrimoni cultural immoble. La majoria de béns que es troben en mal estat de conservació ho estan a causa de la seva falta d'ús.

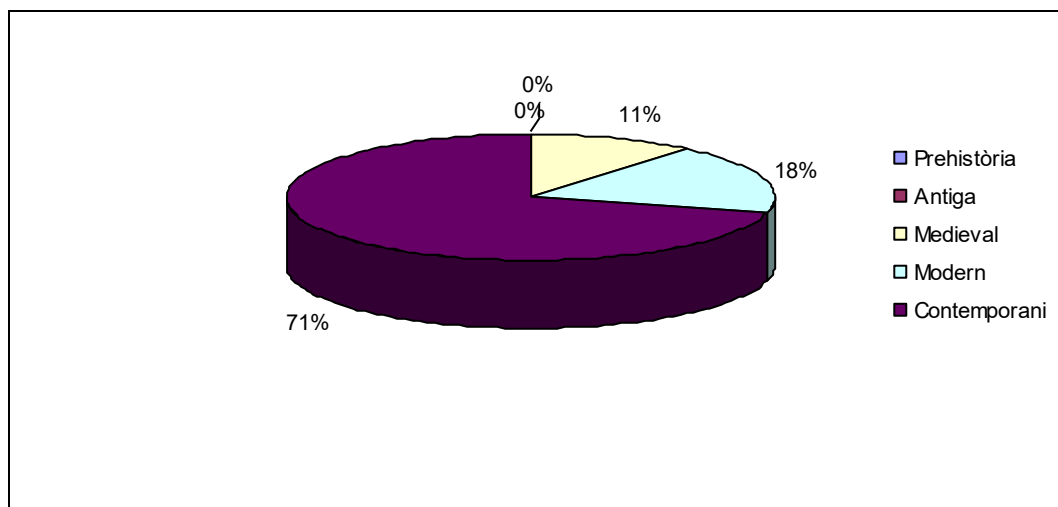

Percentatges de l'estat de conservació dels béns

Tant el patrimoni documental i natural presenten, en termes generals, un bon estat de conservació. En el cas del patrimoni immaterial, tenen una bona acollida.

Cronologia

Pel que fa a la cronologia dels elements, podem observar com la major part (71%) corresponen al període contemporani, que comprèn des del segle XIX fins als nostres dies.

Percentatges de la cronologia dels béns

Com veiem en el gràfic, el modern (segles XVI-XVIII) és el segon període més ben representat (19%), i és força significativa la quantitat de béns d'origen medieval (10%), que coincideix amb la consolidació del nucli. Cal considerar que hi ha casos que a les fitxes hem aportat una cronologia compartida (per exemple: moderna i contemporània), atès que la primera es correspon amb l'origen i les altres amb intervencions que s'hi hagin fet.

6. BIBLIOGRAFIA

- AAVV. (1997). *L'Anoia: Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- AMADES, J. (1982). *Costumari Català: el curs de l'any*. Barcelona: Salvat.
- AMADES, J. (2001). *Geografia popular*. Tarragona: Edicions el Mèdol.
- AYMAMÍ, G. (2017). *Llegendes de l'Anoia*. Sant Vicenç de Castellet: Farell.
- BARTOLÍ, M. (1989). *La tradició remeiera a l'Anoia: infusions, ungüents, creences i tabús*. Igualada: Òmnium Cultural.
- BIOSCA, E.; VINYOLES, T.; XORTÓ, X. (2001). *Des de la frontera: castells medievals de la marca*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.
- BISBAL, M.A.; MIRET, M.T.; MONCUNILL, C. (2001). *Els goigs a la comarca de l'Anoia*. Barcelona: Fundació Salvador Vives i Casajuana.
- CAMPILLO, X.; LÓPEZ-MONNÉ, R. (2010). *El llibre dels camins. Manual per esvaïr dubtes, desfer mites i reivindicar drets*. Tarragona: Arola editors.
- CAROL, R. "Ed." (1978). *Frases fetes dels Països Catalans*.
- CATALÀ, P. (1990). *Els Castells Catalans*. Vol 5. Barcelona: Rafel Dalmau.
- Catàleg de Béns del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Montmaneu, 2008. Ajuntament de Montmaneu.
- GAVIN, J. M. (1991). *Inventari d'esglésies: Anoia*. Sant Cugat del Vallès: Arxiu Gavin.
- Inventari del Patrimoni Cultural Immobile de Catalunya. Patrimoni Arqueològic i paleontològic. Montmaneu (Anoia). Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Generalitat de Catalunya.
- Inventari del Patrimoni Cultural Immobile de Catalunya. Patrimoni Arquitectònic. Montmaneu (Anoia). Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Generalitat de Catalunya.
- Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya. Generalitat de Catalunya.
- LACUESTA, R.; GONZÁLEZ, X. (2009). *Modernisme a l'entorn de Barcelona*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- MUNÉ I SELLARÉS, L. (1983) "Els molins paperers de la comarca de l'Anoia. Introducció al seu estudi" a *Miscel·lània Aqualatensia* 3. CECI.
- PALAU, S. (1991). "Els molins fariners de la conca de l'Anoia": *Miscel·lània Penedesenca*. Vilafranca del Penedès: Institut d'Estudis Penedesencs.
- PLADEVALL, A., dir. (1984). *Catalunya Romànica: Penedès, Anoia*. Vol.XIX. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- PLADEVALL, A. ; TOSAS, T. (1997). *Inventari del patrimoni arquitectònic de Catalunya. L'Anoia*. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
- RIERA, A. (2003). "La red viària de la Corona Catalanoaragonesa en la Baja Edad Media": *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.
- ROVIRA i MERINO, J. MIRALLES i SABADELL, F. (1999). 'Camins de transhumància al Penedès i Garraf. Aproximació a les velles carrerades per on els muntanyesos i els seus

ramats baixaven dels Pirineus a la marina'. Vilafranca del Penedès. Edita: Associació d'Amics dels Camins Ramaders.

SABATÉ, F. (1993). "L'Anoia durant l'època romànica (segles X-XIII)": *Miscellanea Aqualatensis*. Igualada: Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada.

SADURNÍ, P. (1982). *Retalls del folklore penedesenc*. Vilafranca del Penedès: Museu de Vilafranca.

Societat Catalana de Gnomònica (2004). *Els rellotges de sol de Catalunya*. El Papiol: Efadós.

TASIES, J. (2018). "La telegrafia òptica al Solsonès (1848-1862)": *Oppidum. Revista Cultural del Solsonès*. Solsona: Ajuntament de Solsona.

TORRAS, J. M. (1991). *La comarca de l'Anoia en les descripcions dels viatgers dels segles moderns (1494-1834)*. Barcelona: Rafael Dalmau.

TURULL, A. (1985). "*Hagiotoponímia a la Segarra*". *Miscel·lània Cerverina*. Cervera: Centre de Documentació de la Segarra.

VÁZQUEZ, R. (2016). *Els gegants de l'Anoia*. Els Gegants Som. Cultura i Festa.

VILANOVA, J. "Ed."(2005). *Camins per la memòria*.

VINYETA, R. (1985). *El arbres monumentals de Catalunya*. Torelló: Editorial Celblau.

Pàgines web:

Ajuntament de Montmaneu: <https://www.montmaneu.cat/>

Generalitat de Catalunya: <http://www.gencat.cat/>

Diputació de Barcelona: <http://www.diba.cat/>

Mapes de patrimoni cultural: <https://patrimonicultural.diba.cat/>

Institut d'Estadística de Catalunya: <http://www.idescat.cat/>

ANNEX 1. LLISTAT D'ELEMENTS NO FITXATS

El següent llistat inclou aquests elements i el motiu de la seva eliminació:

Denominació	Justificació
Cal Fèlix	Poc significatiu
Cal Tiet	Poc significatiu
Campanes de Santa Maria de Montmaneu	Poc significatiu
Col·lecció de pintura municipal	Poc significatiu
Escut de Montmaneu de l'Ajuntament	Poc significatiu
Arxiu parroquial	Desaparegut
Fita de província	Fora de terme
Basses de sal	Fora de terme

**Diputació
Barcelona**

Àrea de Cultura

Gerència de Serveis de Cultura

Oficina de Patrimoni Cultural

Edifici Bogatell

Zamora 73, 4a planta. 08018 Barcelona

o.patrimonio@diba.cat · www.diba.cat